

”Tsatsiki har ett brett mänskligt register av känslor och tankar”

Film i skolan möter Ella Lemhagen en regnig april förmiddag på ett café för att prata om hennes andra långfilm *Tsatsiki, Morsan och Polisen*. Det har nu gått 15 år sedan den vann guldbaggen för bästa film, regi, manus och foto. Filmen ingår i det nydigitaliserade svenska filmarvet som nu finns tillgängligt för skolbiovisningar. Vi pratade minnen från filminspelningen och vilken utmaning det kan vara att regissera barnskådespelare.

INTERVJU: KALY HALKAWT

Tsatsiki, Morsan och Polisen har blivit en klassiker som överlever år efter år. Vad tror du att det beror på?

– När jag gör filmer om barn och unga tänker jag aldrig nu ska jag försöka hitta tonfallen för tiden, jag tänker snarare tidslöst. Jag försöker att inte använda musik som är trendigt för stunden eller använda slanguttryck som är samtida. Snarare är jag intresserad av att hitta en form som är fri från tidsmarkörer så att filmerna inte snabbt ska kännas daterade.

– Jag tror att *Tsatsiki, morsan och polisen* fortfarande funkar för att den är en tidlös berättelse om en modern familj. Jag var intresserad av att göra en film om en familj som inte var traditionell men ändå funktionell.

– Samtidigt tycker jag att *Tsatsiki* gestaltas som en hel karaktär. Ofta reduceras barn på film till ensidiga karaktärer som bara är söta och blir nästan idiotförklarade. Jag tror att *Tsatsiki* däremot visas som en hel person med

ett brett mänskligt register av känslor och tankar.

Vad minns du särskilt från filminspelningen?

– Jag minns att Samuel Haus som spelade *Tsatsiki* var väldigt ovan och inte hade någon pejl på vad vi höll på med i början. Han hade aldrig varit på bio och hade aldrig sett en film. Även om man tänker att barn inte har så mycket erfarenhet så antar man att dem förstår att ”här är en kamera, här är dina repliker, det här är på låtsas.”

– När vi provfilmade första gången med honom och Alexandra Rapaport tillsammans, så improviserade vi fram en scen där Tsatsiki och hans mamma bråkar. Jag minns att han blev fruktansvärt rädd för Alexandra eftersom hon blev arg på honom, och han trodde att hon var arg på riktigt så vi fick avbryta och klargöra för honom att det var på låtsas, att allt detta var skådespeleri. Jag fick förklara att det var som när han tittade på tv, att det var historier som någon hade hittat på, men han blev chockad och trodde att allt som visades på tv var dokumentärt, så då fick jag förklara för honom att allt det här var som en lek, han hade nog ingen uppfattning om vad fiktion var. Men han var ju en smart kille så han kom in i det hela ganska snabbt.

– Det är ju inte heller hemligt att producenten var väldigt nervös och osäker över hur barnpubliken skulle ta emot filmen. Hen var orolig över vad som skulle funka och inte funka, om det var något barnen inte skulle fatta och ta till sig. Så tog man in en testpublik och skulle räkna hur många gånger publiken skrattade för att mäta om filmen var bra eller inte, vilket för mig som regissör är helt ofattbart.

– Men dessvärre möter jag den typen av inställning ofta när man talar om film för eller med barn och unga. Det är därför jag har så sjukt svårt för att tala om ”barn och ungdomsfilm” för diskussionerna fokuserar ofta på ”vad

gillar barnen nu för tiden” i stället för att diskutera hur man filmar bra historier med viktiga och angelägna teman berättad från barnets perspektiv.

Du har ju gått regilinjen på STDH (gamla Dramatiska Institutet). Fick ni någon träning i att arbeta med barn under din utbildning?

– Inte en enda gång under min utbildningsgång diskuterade vi hur det skulle vara att arbeta med barn. Vi hade inte heller några särskilda moment inlagda för det. Jag har själv fått lära mig att handskas med utmaningar som kommer att arbeta med barnskådespelare. Man måste ha mycket tålamod och låta det ta sin tid, repliker sätter sig inte lika snabbt heller så det blir ofta mycket arbete med eftersyn av ljud.

Hade du några särskilda inspirationskällor eller förebilder när du gjorde *Tsatsiki, morsan och polisen*?

– Generellt skulle jag säga att Fellini var en stor inspirationskälla som fick mig att vilja göra film. Jag är väldigt intresserad av filmens form och hans bildspråk fångade mig, scener med starka färger och många statister i urflippade kläder. Jag tyckte att det var så häftigt att man kunde skapa vilken värld som helst via filmen.

– Vad gäller just *Tsatsiki* finns det faktiskt en scen som jag stulit rakt av ifrån en av mina egna favoritfilmer, *Mandomsprovet*. Det är scenen när Ben (Dustin Hoffman) ligger i poolen

det är starkt motljus och så blir han störd av sin pappa. Jag gjorde exakt samma bild på *Tsatsiki*, som ligger i exakt samma pose, sen böjer sig Morsan fram och väcker honom från hans drömska tillstånd. Det är medvetet kopierat.

Tror du att en film som *Tsatsiki* skulle kunna göras idag också?

– Ja, det tror jag. Jag får fortfarande förfrågningar om att göra den typen av film baserad på bästsäljande böcker som redan är etablerade. Jag tror att det är mycket svårare att komma med originalmanus och försöka få dem att gå igenom.

Just nu arbetar du med en filmversion av den klassiska tv-serien *Pojken med Guldbyxorna*. Vad var det som fick dig att vilja återskapa just den historien?

– Jag såg själv på tv-serien när jag var liten och tyckte väldigt mycket om den. Sen såg jag om den i vuxen ålder med mina barn och insåg att det finns något i temat som är tidlös. Så när produktionsbolaget Tre vänner hörde av sig och frågade om jag ville regissera den nya filmversionen svarade jag direkt ja.

Ella Lemhagen (f. i Uppsala 1965) filmografi i urval:

- *Drömprinsen - Filmen om Em* 1996
- *Tur och Retur*, 2003
- *Patrick 1,5*, 2008

3 riktigt bra barnfilmer enligt Ella Lemhagen:

- *Mitt liv i rosa* (Alain Berliner, Belgien, 1997)
- *Hugo och Josefin* (Kjell Grede, Sverige, 1967)
- *Cykeljuven* (Vittorio De Sica, Italien, 1948)

Det svenska barnfilmsarvet

Under 2014 kommer en rad filmer ur den svenska barn- och ungdomsfilmshistorien att tillgängliggöras i ny-restaurerade och digitaliserade kopior som blir tillgängliga för skolbio. Mer om digitaliseringsprojektet, filmerna och hur du bokar dem kan du läsa på www.sfi.se/filmiskolan